

JEUGD

De zaal is tot de laatste stoel gevuld. Ik kijk om mij heen vanaf mijn prominente zitplaats helemaal vooraan, en zie louter familie, vrienden en bekenden, bijna allemaal op enigerlei wijze verbonden met het muziekleven. Een keur van musici, zangers en spelers brengt een fantastisch, rijk geschakeerd programma ten gehore. En dat allemaal om mijn zeventigste verjaardag te vieren en te memoreren dat ik vijftig jaar heb gedirigeerd op podia, in studio's en in orkestbakken. Terwijl het programma aan mijn oor en oog voorbijtrekt, bedenk ik dat Willy Busch veertig jaar geleden ongelijk had.

Willy was concertmeester van het Omroep Orkest in Hilversum. Na mijn eerste repetitie als jong broekje bij dit merkwaardige ensemble, waarover later meer, nam Willy mij terzijde en sprak op zijn altijd enigszins gedragen, plechtstatige wijze:

“Meneer Stulen, ik moet u iets zeggen.”

Als jong dirigentje vrees je, als zo'n oude rot in het vak je wenst te spreken, het ergste. Waarschijnlijk werd ik totaal ongeschikt bevonden voor dit veeleisende beroep. Maar dat bleek niet het geval, want Willy vervolgde:

“Ik acht het niet uitgesloten dat u op termijn een redelijk bruikbare dirigent zult worden.”

Thuis, 1954

STUDIE

Het Conservatorium der Vereniging Muzieklyceum, waar ik na mijn gymnasiumstudie wilde gaan studeren, was gevestigd in het reeds lang geleden afgebrande Minerva Paviljoen aan de Amsterdamse Apollolaan. Er bestonden in de zestiger jaren twee muziekvakopleidingen in Amsterdam, het Amsterdams Conservatorium in de Bachstraat, en het Muzieklyceum. Dit laatste was een merkwaardig instituut, het was in 1920 begonnen door een privé-initiatief van een zekere Eugène Calcoen, en bestond uit een muziekschool in Amsterdam-Noord en een conservatoriumafdeling. Het was naar huidige begrippen een klein instituut. Tijdens mijn studie van 1960 tot 1964 waren er misschien honderd studenten ingeschreven voor de vakopleiding. Maar het had een uitstekende reputatie, veel prominente namen waren eraan verbonden. Jaap Spaanderman (piano en directie), Oskar Back, Theo Olof en Herman Krebbers (alle drie voor viool), vader en zoon Stotijn (hobo), Bram de Wilde (klarinet) en Thom de Klerk (fagot), om er een paar te noemen.

Het Minervapaviljoen was een klein, vooroorlogs gebouw met een zaaltje, net groot genoeg voor de koorklas, een tiental leskamers en twee kamers voor de administratie. In juni 1960

OMROEP

Tijdens een orkestrepetitie met het NDT op Schönbergs 'Fünf Orchesterstücke opus 16', bleek dat, uitgerekend bij het zeer zachte begin van het deel 'Farben', een danseres op rolschaatsen bijzonder luidruchtig het toneel kwam opgerold, waardoor van het orkest zelfs in de bak niets te horen was. Ik onderbrak in heilige verontwaardiging de repetitie en riep dat dit onmogelijk was. Er was natuurlijk niets meer aan te doen, het ballet liep al een tijd en niemand had er ooit iets van gezegd. Maar mijn uitval maakte indruk op fluitist Govert Jurriaanse die als extra versterking meespeelde. Hij was vast verbonden aan het Residentie Orkest, waar hij deel uitmaakte van de artistieke commissie. Hij stelde voor om mij, rebelse jonge dirigent, uit te nodigen bij zijn orkest, dat toen ook vernieuwend aan de weg timmerde.

Dat concert werd door de radio opgenomen, wat voor muzikadviseur Tjalling Esther weer aanleiding was om mij uit te nodigen om een week lang opnames te maken met het Promenade Orkest van de omroep. Mijn radiodebuut vond plaats in september 1971.

van de partituur zonder bezieling gerealiseerd wordt. Zoals een componist mij ooit na een zeer succesvolle première zei:

“Dit was niet wat ik oorspronkelijk in gedachte had, maar zo klinkt het veel beter. Niets meer aan veranderen.”

Bekend is het verhaal van Toscanini die met Ravel onenigheid had over het juiste tempo van de ‘Boléro’. Na lang geharrewar riep Toscanini vertwijfeld tegen Ravel:

“Je begrijpt je eigen muziek niet!”

Wat componisten opmerkelijk vaak verkeerd inschatten, is het vaststellen van een metronoomgetal. Vaak blijkt, wanneer een partituur levende klank wordt, dat een paar metronoomstreepjes lager of hoger de uitvoering zeer ten goede komt.

Beroemd is ook de uitroep van Richard Strauss, niet alleen befaamde componist, maar ook zeer gerespecteerde dirigent, toen hij bij het dirigeren van een van zijn nieuwe werken slagtechnisch de draad kwijt raakte:

“Componeren kon ik het, maar dirigeren nog niet.”

Moderne muziek met o.a. Jan van Dijk

